

RESSENYA A ÀLEX BROCH (COORD.) *HISTÒRIA DE LA LITERATURA CATALANA: VOL. I. DELS ORÍGENS AL SEGLE XIV; VOL. II. SEGLES XIV-XV; VOL. III. SEGLE XV*, DIRIGIT PER LOLA BADIA, BARCELONA, ENCICLOPÈDIA CATALANA, ED. BARCINO I AJUNTAMENT DE BARCELONA, 2013-2014-2015, 543, 487, 494 pp. ISBN: 978-84-412-2253-3.

REVIEW TO ÀLEX BROCH (COORD.) *HISTÒRIA DE LA LITERATURA CATALANA: VOL. I. DELS ORÍGENS AL SEGLE XIV; VOL. II. SEGLES XIV-XV; VOL. III. SEGLE XV*, DIRIGIT PER LOLA BADIA, BARCELONA, ENCICLOPÈDIA CATALANA, ED. BARCINO I AJUNTAMENT DE BARCELONA, 2013-2014-2015, 543, 487, 494 pp. ISBN: 978-84-412-2253-3.

Joan V. Fuertes Zapata
juanvifz@hotmail.com

Universitat d'Alacant

Han aparegut recentment (2013-2014-2015) els tres primers volums d'una obra que està destinada a ser una referència obligatòria en els futurs estudis sobre la literatura catalana. De fet, ens trobem, de fa uns anys, en una nova fase pel que fa a la construcció de l'edifici històric literari, i això fa que, amb major o menor urgència, acaben per elaborar-se noves obres de conjunt. Després de la magna aportació -i encara insubstituïble- de Riquer-Comas-Molas, que ha predominat com a text referencial en l'últim quart del segle XX, caldria assenyalar la nova, de Hauf-Rossich-Cassany-Bou (2009-2011) i ara, la que ens ocupa, dirigida per Àlex Broch, i amb un equip més ampli de col·laboradors, però de la qual sols han vist la llum, fins al dia d'avui, els tres primers lliuraments, coordinats per Lola Badia, i referits a la història medieval.

Al primer volum, Broch refereix com, al 2007, va començar aquesta magna empresa de posar en solfa tota la literatura catalana, dels orígens als nostres dies, i com aquell projecte, encapçalat per Enciclopèdia Catalana, ha comptat finalment amb la participació de l'Editorial Barcino i de l'Ajuntament de Barcelona -tot un gest, el de la institució municipal, que ha recolzat una obra d'aquestes característiques, que és d'agrair. Segueix, el director, explicant-nos la necessitat que aquests volums siguin d'autoria col·lectiva i com, els responsables de les diferents seccions anaven a ser Lola Badia, J. Solervicens, Josep M. Domingo, Enric Cassany i Jordi Castellanos, els quals, al seu torn, coordinarien una sèrie de col·laboradors més o menys àmplia en cada volum i conformarien, així, una de les revisions de la nostra literatura més ambicioses que s'han portat a termini en les darreres dècades. I nosaltres afegiríem que amb la voluntat d'estampar-se sobre paper, quan ja moltíssima de la nostra producció acadèmica i científica circula en formats electrònics, a través d'internet, de manera gratuïta en molts casos.

Com afirma Broch «una nova *Història de la literatura catalana* només serà útil i necessària si pot avançar en l'estadi de coneixement que estaven els estudis literaris abans de la seva redacció» (vol. I, p. 5), de manera que la voluntat dels autors ha de ser incorporar tot allò de nou -i sempre que siga profitós, se suposa- que s'haja descobert, que s'haja afegit o trobat, al coneixement global del que es tenia abans. I així, el mateix director de la sèrie de volums s'endinsa fent una petita ullada a la història de les històries de la literatura catalana, que situa molt genèricament en els inicis amb les aportacions dels bibliògrafs i que després va esmentant -sempre centrat a Catalunya-, per acabar sumant-se als nous corrents que ja recull el *Panorama crític de la literatura catalana* (2009-2011), pel que fa als nous enfocaments de dos períodes claus de la nostra història literària i que havien patit una marcada discriminació en èpoques anteriors: l'anomenada Decadència i el segle XIX.

I és per això que tot seguit se'ns adverteix: «no ha de sorprendre l'índex general que presentem i sobre el qual, a tots els que hem tingut i tenim la màxima responsabilitat en la seva execució, hem construït aquesta *Història* (...). Hem vertebrat i homogeneïtzat les etapes a partir d'una terminologia que és útil i que té el consens reconegut en descriure les grans etapes de la història de la humanitat: medieval, moderna i contemporània. I hem recollit en el subtítol les categoritzacions que estan implícites en totes les històries de la literatura i que estableixen períodes cronològics, èpoques i moviments» (vol. I, p. 8). I, més encara, ens sembla de gran interès -i tot i que referit al món medieval, també s'aplicaria a pràcticament tota la història de la nostra literatura-, la següent afirmació: «Les lectures i les interpretacions d'avui ja no poden ser les d'ahir, tot i que sense l'herència rebuda no haurien estat possibles els avenços aconseguits» (vol. I, p. 9). La qual cosa implica, també, el reconeixement i l'explicació de les teories que no s'acorden a les que els autors defensen, tot i que, potser, les rebutgen.

El volum I, *Dels orígens al segle XIV*, on han col·laborat, amés de L. Badia, J. A. Aguilar, M. Cabré, S. M. Cingolani, A. M. Espadaler, S. Martí, J. Mensa, J. M. Pujol, X. Renedo, J. Santanach i A. Soler, s'ocupa dels orígens al segle XIV i, després de l'interessant pòrtic «genèric» de Badia (1) -on fa una

panoràmica general del període medieval i posa de relleu els aspectes més remarcables-, trobem un “proleg” de Badia també, sobre el període de què tracta el volum en concret (2) i, després amb la participació dels diferents autors, es va parlant de les quatre grans cròniques (3), la lírica trobadoresca (4), de la narrativa en vers (5), i de Llull i d’Arnau de Vilanova, que tanquen el volum amb sengles extensos subapartats (6).

El volum segon, *Segles XIV-XV*, comença amb Eiximenis i la prosa doctrinal del segle XIV (7), segueix amb un breu però interessant capítol destinat a reflexionar sobre la monarquia, la llengua i la literatura (8), continua amb un altre que podríem considerar més novedós, dedicat als traductors i les traduccions (9) i segueix amb Bernat Metge (10), Anselm Turmeda (11), la poesia cortesana (12), i es tanca amb Ausiàs March i els potes catalans del segle XV (11). L. Badia, Ll. Cabré, Ll. Cifuentes, M. Ferrer, D. Guixeras, A. Lloret, S. Martí, M. Ortín, M. Pedretti, J. Pujol, X. Renedo, F. Rodríguez Risquete, B. Taylor i J. Torró signen les diferents aportacions de cada capítol que, si bé tracten l’estat de la qüestió en cada cas i aporten les darreres dades esbrinades, no sempre ho fan amb la mateixa profusió i, encara, de vegades, destinant espais molt irregulars a alguns autors.

Al volum III, *Segle XV*, L. Badia, R. Beltran, R. Cantavella, A. Carré, A. M. Espadaler, F. J. Gómez, S. Martí, T. Martínez Romero, J. Ll. Martos, J. Pujol, M. Toldrà i J. Torró, s’acosten amb major o menor encert a bona part de la literatura del que s’ha anomenat el Segle d’Or. Les relacions entre la cavalleria i la literatura (14), el *Curial e Güelfa* (15), el *Tirant lo Blanc* (16), la prosa històrica i sentimental al segle XV (17), Joan Roís de Corella (18), *L’espill* de Jaume Roig (19), un capítol destinat a l’activitat literària a la València de la segona meitat del segle XV (20), la prosa religiosa (21), i el que encertadament s’anomena «teatralitat difusa» de l’edat mitjana (22), conformen aquest volum.

El conjunt de treballs aplegats en aquests tres toms és, clarament, important. No cal dir que els autors s’han esforçat a recollir el bo i millor de la bibliografia sobre cada tema, tot i que, com és natural, hagen primat, determinades opcions del seu gust. Encara, assenyalem que el volum III es tanca amb una reflexió final de L. Badia, on justifica algunes qüestions tractades i apunta algunes línies encara per treballar, i aporta, finalment, unes microbiobibliografies sobre els autors col·laboradors d’aquests tres volums i un apartat últim de Bibliografia citada que, com passa quasi sempre, en aquests tipus de treballs, ofereix un volum de dades ingent i conté, de tant en tant, comprensibles errades menors que no dificulten, amb tot, la intel·lecció dels treballs citats. Igualment, s’hi detecten algunes mancances que no dubtem que poden subsanar-se, a poc que es faça una recerca per internet.